

Svet
Evropske unije

Bruselj, 18. marec 2019
(OR. en)

6337/19

COHOM 20
CFSP/PESC 119
CONUN 13
DEVGEN 25
FREMP 19

IZID POSVETOVANJA

Pošiljatelj:	generalni sekretariat Sveta
Datum:	18. marec 2019
Prejemnik:	delegacije
Št. predh. dok.:	6118/19
Zadeva:	Smernice EU o človekovih pravicah za nediskriminacijo v zunanjem delovanju

---

V prilogi vam pošiljamo Smernice EU o človekovih pravicah za nediskriminacijo v zunanjem delovanju, ki jih je Svet sprejel na 3681. seji 18. marca 2019.

Smernice EU o človekovih pravicah za nediskriminacijo v zunanjem delovanju

Kazalo

1. Kaj je diskriminacija?	5
1.1 Koncepti nediskriminacije	8
2. Kako se boriti proti diskriminaciji – preprečevanje in prepoved diskriminacije	12
3. Operativne smernice	18
3.1 Obravnava diskriminacije v dvostranskem sodelovanju in dialogu.....	20
3.2 Obravnavanje diskriminacije prek razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči.....	25
3.3 Preprečevanje diskriminacije prek večstranskega sodelovanja.....	29
3.4 Odpravljanje diskriminacije s podpiranjem prizadevanj civilne družbe	31
4. Nadaljnje ukrepanje in pregled smernic EU o človekovih pravicah glede nediskriminacije.....	33
PRILOGA I: Mednarodni instrumenti o človekovih pravicah, mednarodni instrumenti za področje dela (Mednarodne organizacije dela) in instrumenti humanitarnega prava, ki so še posebej pomembni za odpravo diskriminacije	34
PRILOGA II: Več informacij na spletnih mestih EU, njenih institucij in agencij ter mednarodnih in regionalnih organizacij.....	36

Uvod

Prepoved diskriminacije je eno od najpomembnejših načel mednarodnega prava na področju človekovih pravic. Od sprejetja Splošne deklaracije človekovih pravic leta 1948 v Parizu je bilo to načelo nadalje izpostavljeno v sprejetih instrumentih na področju človekovih pravic, ki so vključeni v nacionalno pravo večine držav po svetu. Prepoved diskriminacije je temeljno načelo ustanovnih pogodb Evropske unije¹, Listine Evropske unije o temeljnih pravicah² in Evropske konvencije o človekovih pravicah.

Čeprav mednarodno pravo na področju človekovih pravic jasno prepoveduje diskriminacijo, jo milijoni ljudi še vedno doživljajo in zato kot enakovredni in dejavni člani družbe ne morejo v polnosti uresničevati svojih človekovih pravic niti svojega potenciala. Diskriminacija lahko sproži socialne nemire, nasilje, konflikte in prisilno razselitev. Ne le, da zahteva visok človeški davek, ima tudi velike ekonomske posledice v obliki revščine in izgube priložnosti za posameznike, njihove družine in tudi celotne družbe. Evropska unija, katere temeljno načelo je prepoved diskriminacije, je trdno zavezana boju proti vsem oblikam diskriminacije tako doma kot v svetu.

---

¹ Iz Pogodbe o Evropski uniji (PEU) in Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU): (a) člen 2 PEU: „Unija temelji na **vrednotah spoštovanja človekovega dostojanstva**, svobode, demokracije, **enakosti**, pravne države in spoštovanja človekovih pravic, **vključno s pravicami pripadnikov manjšin**. Te vrednote so skupne vsem državam članicam v družbi, ki jo označujejo pluralizem, **nediskriminacija**, strpnost, pravičnost, solidarnost ter enakost žensk in moških.“; (b) *člen 3(3) PEU*: „Unija vzpostavi notranji trg. Prizadeva si za trajnostni razvoj Evrope, ki temelji na uravnoteženi gospodarski rasti in stabilnosti cen, za visoko konkurenčno socialno tržno gospodarstvo, usmerjeno v polno zaposlenost in socialni napredek, ter za visoko raven varstva in izboljšanje kakovosti okolja. Spodbuja znanstveni in tehnološki napredek. **Bori se proti socialni izključenosti in diskriminaciji ter spodbuja socialno pravičnost in varstvo, enakost žensk in moških**, solidarnost med generacijami in varstvo pravic otrok. Spodbuja ekonomsko, socialno in teritorialno kohezijo ter solidarnost med državami članicami. Spoštuje svojo bogato kulturno in jezikovno raznolikost ter skrbi za varovanje in razvoj evropske kulturne dediščine.“; (c) *člen 10 PDEU*: „Pri opredeljevanju in izvajanju svojih politik in dejavnosti si Unija prizadeva za boj proti diskriminaciji na podlagi spola, rase ali narodnosti, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti.“

² Listino morajo upoštevati vse države članice EU pri uporabi prava EU, vse institucije in vsa telesa EU pa pri njihovem delovanju.

EU je boj proti vsem oblikam diskriminacije kot prednostno nalogo opredelila tudi v strateškem okviru EU za človekove pravice in demokracijo iz leta 2012³. Akcijski načrt EU za obdobje 2015–2019 poziva k razvoju orodij EU za nediskriminacijo.

Te smernice EU o človekovih pravicah za nediskriminacijo so odziv na poziv iz akcijskega načrta EU za človekove pravice in demokracijo in dopolnjujejo operativna orodja Evropske komisije za razvojno sodelovanje v okviru „na pravicah temelječega pristopa EU k razvojnemu sodelovanju, zaobsegajočega vse človekove pravice“.

Boj proti diskriminaciji je tudi horizontalni cilj, katerega primer je splošni sistem preferencialov EU. Ta sistem zagotavlja enostranske trgovinske koristi ranljivim državam v razvoju, tudi najmanj razvitim državam, ki imajo v okviru ureditve „Vse razen orožja“ skoraj polni dostop do trga EU. Uredba EU o splošnem sistemu preferencialov določa, da je treba spoštovati temeljna načela, določena s temeljnimi mednarodnimi konvencijami o človekovih pravicah in pravicah delavcev. Mednje med drugim sodijo Mednarodna konvencija o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije (iz leta 1965), Konvencija o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk (iz leta 1979) in Konvencija št. 111 o diskriminaciji pri zaposlovanju in poklicih (iz leta 1958). Države, za katere velja poseben spodbujevalni režim za trajnostni razvoj in dobro upravljanje („GSP+“), morajo storiti še več: ratificirati in izvajati morajo 27 mednarodnih konvencij, vključno s konvencijami o človekovih in pravicah delavcev, okolju in dobrem upravljanju. EU spremlja izvajanje teh obveznosti⁴.

Smernice EU o nediskriminaciji naj bi dopolnjevale in krepile druge smernice EU o človekovih pravicah⁵ z namenom:

- krepitve učinkovitosti boja EU proti diskriminaciji iz vseh razlogov
- večje prepoznavnosti vrednot in ukrepanja EU na področju boja proti diskriminaciji ter ozaveščenosti o tem.

---

³ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11855-2012-INIT/en/pdf>

⁴ Uredba (EU) št. 978/2012 Evropskega parlamenta in Sveta o uporabi sheme splošnih preferencialov, vključno z njeno Prilogo VIII o temeljnih konvencijah ZN/ILO o človekovih pravicah in pravicah delavcev.

⁵ Za vse smernice EU o človekovih pravicah glej https://eeas.europa.eu/topics/human-rights-democracy/6987/eu-human-rights-guidelines_en

Smernice o človekovih pravicah za nediskriminacijo so konceptualne in operativne smernice za politiko EU na področju človekovih pravic v zunanjem delovanju. Opirajo se na standarde in norme na področju človekovih pravic glede prepovedi diskriminacije in glede promocije nediskriminacije, sprejete na ravni EU in mednarodni ravni, ter te standarde in norme pojasnjujejo. Tudi institucijam in uradnikom EU ter njenim državam članicam dajejo jasna politična navodila za uporabo pri sodelovanju in stikih s tretjimi državami, mednarodnimi organizacijami in organizacijami civilne družbe.

1. Kaj je diskriminacija?

Diskriminacija pomeni vsako različno obravnavo osebe ali skupine oseb iz katerega koli prepovedanega razloga, ki nima posebnega cilja in razumne razlage⁶. Prepovedani razlogi za diskriminacijo so opredeljeni z mednarodnim pravom na področju človekovih pravic. V nadaljevanju naštetih razlogi izhajajo iz člena 2 Splošne deklaracije človekovih pravic, iz Mednarodne konvencije o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije, Evropske konvencije o človekovih pravicah in njenega Protokola št. 12, Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, Konvencije Mednarodne organizacije dela (MOD) št. 98 o pravici organiziranja in kolektivnega dogovarjanja⁷ ter štirih ženevskih konvencij in njihovih dveh dopolnilnih protokolov⁸.

---

⁶ Glej splošno priporočilo za politiko Evropske komisije za boj proti rasizmu in nestrpnosti (ECRI) št. 7, točka 1b.

⁷ Člen 1 Konvencije MOD št. 98 določa, da morajo biti delavci ustrezno zavarovani proti diskriminaciji, ki bi ogrožala sindikalno svobodo.

⁸ Prva ženevska konvencija za izboljšanje položaja ranjencev in bolnikov oboroženih sil v vojni iz leta 1949, Druga ženevska konvencija za izboljšanje položaja ranjencev, bolnikov in brodolomcev oboroženih sil na morju iz leta 1949, Tretja ženevska konvencija o ravnanju z vojnimi ujetniki iz leta 1949, Četrta ženevska konvencija za zaščito civilnih oseb med vojno iz leta 1949. Dopolnilni protokol o zaščiti žrtev mednarodnih oboroženih spopadov (protokol I) in Dopolnilni protokol o zaščiti žrtev nemednarodnih oboroženih spopadov (protokol II). Te konvencije in protokola so temelj mednarodnega humanitarnega prava.

Prepovedani razlogi za diskriminacijo, kakor so navedeni v zavezujočih mednarodnih instrumentih na področju človekovih pravic, mednarodnih instrumentih na področju dela, mednarodnih instrumentih s področja humanitarnega prava in Listine Evropske unije o temeljnih pravicah

Starost

Rojstvo ali drug status

Barva kože

Poreklo

Invalidnost

Genetske značilnosti

Jezik

Pripadnost narodni manjšini/povezave z narodno manjšino

Članstvo v sindikatih

Narodnost, etnično ali socialno poreklo

Politično ali drugo prepričanje

Premoženje (ekonomski status)

Rasa

Vera ali prepričanje

Spol

Spolna usmerjenost

Drug status/vsa druga podobna merila

Pojasnila glede razlogov

“Drug status/vsa druga podobna merila”

Seznam prepovedanih razlogov za diskriminacijo je v mednarodnih instrumentih na področju človekovih pravic zaključen s postavko „drug status“ (ali s postavko „vsa druga podobna merila“ v mednarodnem humanitarnem pravu), kar pomeni, da je seznam neizčrpen in da človekove pravice brez kakršnega koli razlikovanja veljajo za vse ljudi/vsakogar⁹.

„**Rasa**“ Omeniti je treba, da se izraz „rasa“ v teh smernicah uporablja in razlaga skladno z mednarodnim pravom in pravom EU na področju človekovih pravic ter da to ne pomeni, da se s tem sprejemajo teorije, s katerimi se poskuša dokazovati obstoj ločenih človeških ras¹⁰.

„**Poreklo**“ Izraz, ki se pogosto uporablja kot sopomenka za izraz „rasa“. Vendar pa se izraz „poreklo“ *ne nanaša le na „raso“, saj njegov pomen in uporaba dopolnjujeta druge prepovedane razloge za diskriminacijo. Odbor¹¹ je tudi potrdil, da diskriminacija iz razloga „porekla“ vključuje diskriminacijo proti članom skupnosti zaradi oblik socialne delitve, kot so kastni ali podobni sistemi dednega statusa.*

---

⁹ Primeri, kaj lahko spada v pojem „drug status“, izhajajo iz sodb Evropskega sodišča za človekove pravice, ki je ugotovilo, da je na podlagi člena 14 (prepoved diskriminacije) Evropske konvencije o človekovih pravicah diskriminacija na podlagi, med drugim, okuženosti z virusom HIV (Kiyutin proti Rusiji, pritožba št. 2700/10), nezakonskosti (rojstvo zunaj zakonske zveze) (Mazurek proti Franciji, pritožba št. 34406/97), spolne usmerjenosti in spolne identitete (Identoba in drugi proti Gruziji, pritožba št. 73235/12), zdravstvenega statusa (Novruk in drugi proti Rusiji, pritožba št. 31039/11) in zdravstvenega stanja (G. N. in drugi proti Italiji, pritožba št. 43134/05) prepovedana.

¹⁰ Uvodna izjava 6 Direktive Sveta 2000/43/ES z dne 29. junija 2000 o izvajanju načela enakega obravnavanja oseb ne glede na raso ali etnično poreklo: „Evropska unija zavrača teorije, s katerimi se poskuša dokazovati obstoj ločenih človeških ras. Uporaba izraza ‚rasno poreklo‘ v tej direktivi ne pomeni sprejemanja takšnih teorij.“

¹¹ Iz splošnega priporočila št. 29 Odbora ZN za odpravo rasne diskriminacije.

„**Invalidnost**“ V skladu s Konvencijo ZN o pravicah invalidov¹² imajo invalidi dolgotrajne telesne, duševne, intelektualne ali senzorične okvare, ki jih v povezavi z različnimi ovirami¹³ lahko omejujejo, da bi enako kot drugi polno in učinkovito sodelovali v družbi.

1.1 Koncepti nediskriminacije

De jure in de facto diskriminacija

V pravnih in političnih besedilih je treba razlikovati med *de jure* in *de facto* diskriminacijo. Za *de jure* diskriminacijo se šteje, kadar so veljavni zakoni in politike diskriminatorni sami po sebi ali diskriminacijo omogočajo, medtem ko se za *de facto* diskriminacijo šteje, kadar pravo ali politika sama po sebi ni diskriminatorna, a ima njeno izvajanje in izvrševanje diskriminacijski učinek¹⁴.

---

¹² Evropska unija je pogodbenica Konvencije ZN o pravicah invalidov.

¹³ Kar zadeva izraz „različne ovire“, mora dostopnost veljati kot predpogoj, da invalidi lahko uživajo vse človekove pravice in temeljne svoboščine. Glej tudi splošno opombo št. 6 (2018) o enakosti in nediskriminaciji odbora Konvencije o pravicah invalidov (dok. CRPD/c/GC/6).

¹⁴ Delovna skupina Sveta za človekove pravice za vprašanje diskriminacije žensk v zakonodaji in praksi opisuje obe vrsti diskriminacije (tu v povezavi z ženskami) na naslednji način: *Diskriminacija je lahko de jure, kadar pravo ali politika vsebuje diskriminatorne določbe, ali de facto, kadar pravo ali politika sama po sebi ni diskriminatorna, a ima njeno izvajanje in izvrševanje negativni učinek na ženske. De facto diskriminacija je lahko tudi posledica širše prakse, na primer kulturnih praks, tradicije in stereotipov, ki ženskam odrekajo polno enakost in uživanje pravic. Tudi dolgoletne zgodovinske in strukturne neenakosti, s katerimi se pogosto soočajo na primer manjšine, lahko prispevajo k de facto diskriminaciji.*

Neposredna in posredna diskriminacija

V direktivah EU o nediskriminaciji¹⁵ je določeno, da se za neposredno diskriminacijo šteje, če se ena oseba obravnava manj ugodno, kakor se obravnava, se je obravnavala ali pa bi se obravnavala druga oseba v primerljivem položaju na podlagi rase in narodnosti. Za „posredno diskriminacijo“ se šteje, če bi na videz nevtralna določba, merilo ali praksa postavila osebe neke rase ali narodnosti v posebno neugoden položaj v primerjavi z drugimi osebami, razen če to določbo, merilo ali prakso objektivno upravičuje zakonit cilj in če so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna in potrebna¹⁶. Čeprav se zgornji primeri nanašajo na razloge v zvezi z raso in narodnostjo, je treba poudariti, da lahko do neposredne in posredne diskriminacije pride zaradi katerega koli razloga.

Strukturna diskriminacija¹⁷

Neposredni in posredni diskriminaciji se ponekod pridajo izrazi „strukturna diskriminacija“, „institucionalna diskriminacija“ ali „sistemska diskriminacija“. Ti izrazi se uporabljajo za opis izključenosti in diskriminacije celotnih skupin oseb, ki imajo enake značilnosti ali pri katerih so razlogi za diskriminacijo enaki. „Strukturna diskriminacija“ se nanaša na pravila, norme, rutine, vzorce odnosov in ravnanja v institucijah in drugih družbenih strukturah, ki posameznikom ali skupinam zavedno ali nezavedno predstavljajo ovire pri dostopu do enakih pravic in priložnosti, kot jih imajo drugi, in ki prispevajo k temu, da so ti posamezniki ali skupine v slabšem položaju v primerjavi z večino prebivalstva¹⁸.

---

¹⁵ Primer iz Direktive Sveta 2000/43/ES z dne 29. junija 2000 o izvajanju načela enakega obravnavanja oseb ne glede na raso ali narodnost.

¹⁶ Glej tudi splošno opombo št. 20 Odbora (Mednarodnega pakta o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah) za ekonomske, socialne in kulturne pravice: Za neposredno diskriminacijo se šteje, kadar se posameznik obravnava manj ugodno od druge osebe v podobnem položaju iz razloga, povezanega s prepovedanimi razlogi. Posredna diskriminacija se nanaša na zakone, politike ali prakse, ki se zdijo nevtralne, vendar nesorazmerno vplivajo na uveljavljanje pravic zaradi prepovedanih razlogov za diskriminacijo.

¹⁷ Opozoriti je treba, da v mednarodnem pravu ali pravu EU ni dogovorjene opredelitve „strukturne diskriminacije“ ali „diskriminacije prek povezave in domneve“.

¹⁸ Revidirano splošno priporočilo politike št. 2 (točka 20) Evropske komisije za boj proti rasizmu in nestrpnosti (ECRI) <http://ombudsman.hr/attachments/article/1283/REC-02rev-2018-006-ENG.pdf>

Diskriminacija prek povezave in domneve¹⁹

Ta oblika diskriminacije se pogosto imenuje povezovalna diskriminacija, saj je razlog za diskriminatorno obravnavo povezava posameznika z neko drugo osebo ali drugimi osebami, proti katerim ima nekdo predsodke. Razlogi za povezovalno diskriminacijo so lahko različni, vključno z invalidnostjo, in ta oblika diskriminacije je konceptualno povezana z „razlogi prek povezave“. S konceptom diskriminacije prek povezave je tesno povezana diskriminacija prek domneve. V tem primeru je oseba diskriminatorno obravnavana, ker se zanjo domneva, da je sama ali kot del skupine tarča osebe s predsodki.

Diskriminatorno profiliranje

Čeprav v mednarodnem pravu in v pravu EU ni dogovorjene opredelitve diskriminatornega profiliranja, se opisuje kot dejanje, pri katerem je oseba osumljena ali je tarča, na primer v varnostnem sektorju in sektorju kazenskega pregona, na podlagi stereotipov, povezanih s prepovedanimi razlogi za diskriminacijo, in ne na podlagi sumov, povezanih s posameznikom²⁰.

Vse več pozornosti se v zadnjih letih namenja preprečevanju diskriminatornega rasnega ali etičnega profiliranja v varnostnem sektorju in sektorju kazenskega pregona, pa tudi na področju mejnih kontrol in priseljevanja. Uradniki varnostnega sektorja in sektorja kazenskega pregona so kot javni uslužbenci strogo zavezani, da pri svojem delu dosledno upoštevajo človekove pravice in zakone, ki prepovedujejo diskriminacijo.

---

¹⁹ Glej opombo 17.

²⁰ Agencija EU za temeljne pravice je pripravila vodnik za bolj učinkovito oblikovanje politike, razumevanje in preprečevanje diskriminatornega etničnega profiliranja <http://fra.europa.eu/en/tags/ethnic-profiling>. Prepoved diskriminacije ne pomeni, da osebnih značilnosti ni mogoče uporabiti kot zakonite dejavnike za profiliranje v okviru kazenskih preiskav ali mejnih kontrol (glej oddelek 2.4 vodnika Agencije za temeljne pravice). Vendar pa morajo obstajati utemeljeni razlogi za sum na podlagi informacij, ki niso razlogi za zaščito.

Raznovrstna oziroma mnogovrstna diskriminacija

Osebe se lahko diskriminatorno obravnavajo iz več razlogov hkrati. V direktivi o enakosti pri zaposlovanju²¹ in direktivi o rasni enakosti²² je poseben sklic na raznovrstno diskriminacijo. Konvencija o pravicah invalidov je edini od instrumentov Združenih narodov s področja človekovih pravic, ki se sklicuje na mnogovrstno diskriminacijo:

„zaskrbljene zaradi težkih razmer, s katerimi se spoprijemajo invalidi, ki so žrtve mnogovrstnih ali hudih oblik diskriminacije zaradi rase, barve, spola, jezika, vere, političnega ali drugega prepričanja, nacionalnega, etničnega ali socialnega izvora, lastnine, rojstva, starosti ali druge okoliščine²³“.

Raznovrstna diskriminacija je povezana s konceptom „presečne diskriminacije“, ki se nanaša na okoliščine, ko se več razlogov med sabo prekriva, da postanejo neločljivi in tako njihova kombinacija postane nov razlog za diskriminacijo.

Nediskriminacija in enakost kot dopolnjujoči se načeli

Načela nediskriminacije in enakosti so pogosto opisana kot dopolnjujoča se načela ter temeljijo na členu 1 Splošne deklaracije človekovih pravic, v katerem je navedeno, da se „[v]si ljudje [...] rodijo svobodni in imajo **enako** dostojanstvo in enake pravice“, in členu 2, v katerem je navedeno, da je „[v]sakdo [...] upravičen do uživanja vseh pravic in svoboščin, ki so razglašene s to deklaracijo“, brez kakršnega koli razlikovanja. Namen navedene direktive EU o enakosti pri zaposlovanju in direktive EU o rasni enakosti je „opredeliti splošni okvir boja proti diskriminaciji zaradi (v direktivah naštetih razlogov), zato da bi v državah članicah uresničevali načelo **enakega** obravnavanja“.

---

²¹ Direktiva Sveta 2000/78/ES z dne 27. novembra 2000 o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu.

²² Iz uvodne izjave 14 direktive.

²³ Uvodna točka (p) Konvencije o pravicah invalidov.

2. Kako se boriti proti diskriminaciji – preprečevanje in prepoved diskriminacije

Vse države morajo sprejeti ukrepe za učinkovito preprečevanje in odpravo diskriminacije. Ti ukrepi so podrobno opredeljeni s pravom na področju človekovih pravic ter s splošnimi priporočili politike, ki jih pripravijo organi za spremljanje izvajanja pogodb. V tem delu so opisane najosnovnejše značilnosti ukrepov proti diskriminaciji.

Splošne politike glede nediskriminacije

Mednarodno pravo na področju človekovih pravic od držav zahteva, da za spodbujanje in podpiranje načela nediskriminacije uporabijo vsa primerna sredstva za odpravo diskriminacije, vključno na socialnih, ekonomskih, kulturnih in drugih področjih. Ta sredstva vključujejo ukrepe politike ter zakonodajne in upravne ukrepe, ki jih je mogoče nadalje natančneje opredeliti, kot so uvedba usposabljanja in izobraževanja na področju človekovih pravic ter programi ozaveščanja javnosti, vključno s spodbujanjem medsebojnega razumevanja, strpnosti in miru. Številne države razvijajo nacionalne akcijske načrte. Na svetovni konferenci proti rasizmu, rasni diskriminaciji, ksenofobiji in nestrpnosti, povezani z njimi, organizirani leta 2001, je bilo priporočeno, naj države pripravijo akcijske načrte za boj proti rasizmu in ksenofobiji. Urad visokega komisarja za človekove pravice je pripravil praktični vodnik za razvoj nacionalnih akcijskih načrtov za boj proti rasni diskriminaciji²⁴. Evropska komisija za boj proti rasizmu in nestrpnosti (ECRI), ki je organ Sveta Evrope za spremljanje, je prav tako izdala splošna priporočila politike, ki imajo obliko smernic za razvoj politik glede nediskriminacije.²⁵ Primeri nacionalnih akcijskih načrtov v Evropski uniji so tudi nacionalne strategije številnih držav članic EU za vključevanje Romov.

Več konvencij Mednarodne organizacije dela (MOD) določa, da je treba **na področju zaposlovanja in dela** oblikovati nacionalne politike, in dve od teh konvencij je MOD uvrstila med svoje temeljne konvencije.

---

²⁴ <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/HR-PUB-13-03.pdf>

²⁵ Glej na primer https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/activities/GeneralThemes_en.asp.

Prva od njiju je Konvencija št. 100 o enakem nagrajevanju žensk in moških za enako delo. V skladu s to konvencijo morajo države, ki so jo ratificirale, spodbujati in zagotavljati, da se načelo enakega nagrajevanja za enako delo uporablja za vse delavke in delavce. Druga, Konvencija št. 111 o diskriminaciji pri zaposlovanju in poklicih, ima splošnejše področje uporabe in v skladu s katero morajo države, ki so jo ratificirale, oblikovati in izvajati nacionalne politike za spodbujanje enakih možnosti in obravnavanja na področju zaposlovanja in dela, da bi odpravili vse oblike diskriminacije. Tudi leta 1998 sprejeta Deklaracija MOD o temeljnih načelih in pravicah pri delu²⁶ zavezuje države članice MOD k spoštovanju, spodbujanju in uresničevanju teh načel in temeljnih pravic, vključno z odpravo diskriminacije pri zaposlovanju in delu, ne glede na to, ali so ratificirale obe navedeni temeljni konvenciji ali ne. MOD je leta 2017 sprejela tudi resolucijo o temeljnih načelih in pravicah pri delu²⁷, ki obnavlja zaveze in določa konkretne ukrepe na tem področju, vključno z razvojem politik glede nediskriminacije.

Prepoved diskriminacije v pravu

Številne države članice so sprejele zakonodajo, ki v skladu z mednarodnim pravom na področju človekovih pravic izrecno prepoveduje diskriminacijo. Načeli prepovedi diskriminacije in enakosti vseh oseb sta v številnih državah zapisani v nacionalnih ustavah in ju dopolnjuje podrobnejša nacionalna zakonodaja, ki vključuje razloge za diskriminacijo. Za preprečevanje in uveljavljanje prepovedi diskriminacije so vzpostavljeni pravosodne in upravne strukture, institucije in mehanizmi. Diskriminatorna ravnanja in predsodki se pogosto kažejo v javnem hujskanju k sovraštvu in nasilju zoper posameznika ali skupino ljudi, ki jo karakterizirajo določene značilnosti. To hujskanje ima lahko obliko rasističnega ali ksenofobnega sovražnega govora in nasilnih dejanj (kazniva dejanja iz sovraštva). Zato je pomembno, da prepoved diskriminacije dopolnjuje zakonska prepoved javnega hujskanja k sovraštvu in nasilju ter kaznivim dejanjem iz sovraštva, pa tudi spodbujanja k temu, vendar ob doslednem spoštovanju svobode izražanja²⁸.

---

²⁶ <http://www.ilo.org/declaration/lang--en/index.htm>

²⁷ Glej http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_561873.pdf

²⁸ Dober primer je zakonodaja EU glede hujskanja k sovraštvu in nasilju: Okvirni Sklep Sveta 2008/913/PNZ z dne 28. novembra 2008 o boju proti nekaterim oblikami in izrazom rasizma in ksenofobije s kazensko-pravnimi sredstvi.

Učinkovita pravna sredstva

Zakoni bodo morali vključevati najmanj ustrezna sredstva zaščite pred diskriminacijo in viktimizacijo. To vključuje dostop do sodnega varstva, ki ga zagotavljajo sodišča ali drugi pristojni upravni organi, ki žrtvi lahko zagotovijo učinkovita pravna sredstva, vključno z odškodnino ali zadoščenjem za povzročeno škodo. Da bi bilo pravno sredstvo učinkovito, je pomembno, da osebe, krive diskriminatornih ravnanj, nosijo odgovornost ter da se za kršitve zakonov glede nediskriminacije določijo pravne sankcije, ki so učinkovite, sorazmerne in odvračilne²⁹.

Primerna oziroma razumna prilagoditev

V Konvenciji ZN o pravicah invalidov iz leta 2007 izraz „primerna prilagoditev“ pomeni potrebne in primerne spremembe ter prilagoditve, ki ne nalagajo nesorazmernega ali nepotrebnega bremena, kadar so v posameznem primeru potrebne, da se invalidom na enaki podlagi kot drugim zagotovi uživanje ali uresničevanje vseh človekovih pravic in temeljnih svoboščin. V navedeni konvenciji je določeno, da države pogodbenice sprejmejo vse ustrezne ukrepe, s katerimi zagotavljajo primerno prilagoditev, ki je lahko relevantna tudi v povezavi z drugimi razlogi za diskriminacijo, kot sta veroizpoved ali prepričanje. Tudi Direktiva Sveta o enakem obravnavanju pri zaposlovanju in delu vsebuje določbo o razumni prilagoditvi³⁰.

Univerzalno oblikovanje

V Konvenciji o pravicah invalidov je tudi navedeno, da „univerzalno oblikovanje“ pomeni oblikovanje proizvodov, okolja, programov in storitev, ki je čim bolj uporabno za vse ljudi, ne da bi ga bilo treba prilagajati ali posebej načrtovati. „Univerzalno oblikovanje“ ne izključuje podpornih pripomočkov in tehnologij za posamezne skupine invalidov, kadar je to potrebno.

---

²⁹ V tem smislu je dober primer direktiva EU o pravicah žrtev (Direktiva 2012/29/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2012 o določitvi minimalnih standardov na področju pravic, podpore in zaščite žrtev kaznivih dejanj ter o nadomestitvi Okvirnega sklepa Sveta 2001/220/PNZ).

³⁰ Direktiva Sveta 2000/78/ES z dne 27. novembra 2000 o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu.

Posebni ukrepi in pozitivni ukrepi

Kot določa mednarodno pravo na področju človekovih pravic, so v ustavah in pravu nekaterih držav posebne določbe o odpravi neenakosti in ukrepi za spodbujanje enakosti, ki se pogosto imenujejo posebni ukrepi oziroma pozitivni ukrepi. Na primer, člen 4 Konvencije o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk (CEDAW) določa posebne ukrepe: „*Sprejemanje posebnih začasnih ukrepov držav pogodbenic, katerih namen je pospešiti uresničevanje dejanske enakosti moških in žensk, se ne šteje za diskriminacijo, kot je opredeljena v tej konvenciji, vendar nikakor ne sme povzročiti neenakih ali posebnih meril; ti ukrepi naj prenehajo veljati, ko bodo dosežene enake možnosti in enaka obravnava.*“ Podobno je tudi v Konvenciji o pravicah invalidov, ki določa „posebne ukrepe“, potrebne za hitrejše uresničevanje ali doseganje *de facto* enakosti invalidnih oseb³¹.

Številne države uporabljajo nekakšen sistem kvot za spodbujanje večje enakosti, ki je namenjen podpori osebam, ki pripadajo skupinam, ki se soočajo ali so se soočale z zakoreninjeno diskriminacijo, da bi se jim omogočile enake priložnosti kot drugim, na primer pri dostopu do izobraževanja ali zaposlovanja. Nekatere države članice so kvote določile na način, ki zagotavlja udeležbo predstavnikov manjšin v predstavniških političnih organih, kot so nacionalni parlamenti.

---

³¹ Še en primer je člen 1.4 Mednarodne konvencije o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije, ki določa: „*Posebni ukrepi, ki jim je edini namen, da zagotovijo primeren napredek določenim rasnim in etničnim skupinam ali posameznikom, ki so potrebni takega varstva zato, da bi se takim skupinam ali posameznikom omogočilo enako uživanje in uveljavljanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin, se ne smatrajo za rasno diskriminacijo, a to le tedaj, če takšni ukrepi v svojih posledicah ne vodijo do trajnega ohranjanja posebnih pravic za različne rasne skupine in da se ne ohranijo v veljavi še po času, ko je namen teh ukrepov dosežen.*“

Spremljanje in ocenjevanje

Za učinkovitost protidiskriminacijskih ukrepov je potrebno stalno spremljanje, kakšno je stanje v zvezi z diskriminacijo, da se omogoči ustrezna ocena tako poslabšanja kot tudi napredka. Natančne ocene stanja v zvezi z diskriminacijo omogočajo sprejetje ukrepov, temelječih na dokazih, in ukrepov za odpravo negativnih trendov ali nadaljnjo krepitev pozitivnega razvoja. Tudi poročila in podatki o spremljanju in ocenjevanju so ključni element nacionalnih poročil, ki jih morajo države³² predložiti organom za spremljanje in izvajanje pogodb v okviru konvencij o človekovih pravicah, za namene splošnega rednega pregleda Sveta za človekove pravice in nadzornih organov MOD. Člen 13 direktive EU o rasni enakosti zahteva, da morajo nacionalni organi za spodbujanje enakega obravnavanja (organi za enakost), ki jih morajo ustanoviti vse države članice EU, med drugimi nalogami izvajati neodvisne preglede v zvezi z diskriminacijo za namen analize prisotnih problemov in preučitve morebitnih rešitev³³. Za spremljanje so v nekaterih državah zadolžene posebne vladne agencije. Ponekod tem agencijam pri pregledih in zbiranju podatkov pomagajo nacionalni statistični uradi³⁴. Države članice EU lahko koristijo tudi rezultate dela Agencije za temeljne pravice na področju vseevropskega zbiranja podatkov, spremljanja in raziskav na področju diskriminacije. Statistični podatki, zbrani po spolu in starostnih skupinah, in podatki o invalidnosti³⁵ so na voljo tudi na spletni strani Eurostata³⁶.

---

³² Tudi EU na podlagi Konvencije ZN o osebah z invalidnostmi.

³³ Člen 13 in uvodna izjava 24 direktive o rasni enakosti.

³⁴ Pri zbiranju podatkov je treba spoštovati pristop, temelječ na človekovih pravicah. Urad visokega komisarja za človekove pravice je sestavil navodila za spoštovanje pristopa, temelječega na človekovih pravicah, pri zbiranju podatkov in razčlenjevanju. <http://www.ohchr.org/Documents/Issues/HRIndicators/GuidanceNoteonApproachtoData.pdf> Evropska komisija je izdala evropski priročnik o podatkih o enakosti (*European Handbook on Equality Data*), ki naj bi prispeval k spodbujanju enakosti in boju proti diskriminaciji v EU ter v ta namen zagotovil analizo tega, kakšni podatki in zakaj bi se morali zbirati v zvezi z enakostjo in diskriminacijo, ob hkratnem zagotavljanju varstva podatkov ter anonimnosti in zasebnosti oseb. Podskupina za podatke o enakosti, ki je del skupine EU na visoki ravni za nediskriminacijo, enakost in različnost, je julija 2018 izdala smernice za izboljšanje zbiranja in uporabe podatkov o enakosti.

³⁵ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Disability_statistics

³⁶ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/equality/data/database>

Nacionalne institucije za spodbujanje in zaščito človekovih pravic in organi za enakost

Za ocenjevanje in spremljanje obveznosti so ponekod zadolženi posebni protidiskriminacijski organi, kot so nacionalni organi za enakost (tako je v državah članicah EU³⁷ in državah članicah Sveta Evrope³⁸). Drugod imajo to nalogo nacionalne institucije za spodbujanje in varstvo človekovih pravic, kot so nacionalne komisije za človekove pravice ali varuh človekovih pravic.

Pravo EU določa, da morajo organi za enakost – ki se ustanovijo bodisi na podlagi direktive EU o rasni enakosti ali direktive o enakem obravnavanju spolov³⁹ – zagotavljati neodvisno pravno pomoč žrtvam diskriminacije; izvajati neodvisne preglede v zvezi z diskriminacijo; objavljati neodvisna poročila in pripravljati priporočila glede vseh zadev v zvezi s tako diskriminacijo. Za zagotovitev učinkovitega in neodvisnega delovanja organov za enakost, naj države članice EU upoštevajo Priporočilo Komisije o standardih za organe za enakost z dne 22. junija 2018 (C (2018) 3850 final)⁴⁰. To priporočilo je naslovljeno zlasti na države in vključuje številne standarde v zvezi z mandatom organov za enakost, njihovo neodvisnostjo, viri, dostopom in dostopnostjo ter v zvezi z njihovo zmogljivostjo usklajevanja in sodelovanja na nacionalni in mednarodni ravni.

Evropska komisija Sveta Evrope za boj proti rasizmu in nestrpnosti je 7. decembra 2017 sprejela revidirano splošno priporočilo za politiko št. 2 z naslovom „*Equality Bodies to Combat Racism and Intolerance at National Level*“ (Organi za enakost, ki se borijo proti rasizmu in nestrpnosti na nacionalni ravni), s katerim naj bi se nadalje okrepili učinkovitost, delovanje in neodvisnost organov za enakost⁴¹.

---

³⁷ Države članice morajo v skladu z zakonodajo EU o enakem obravnavanju ustanoviti organ za enakost. Države članice so direktivo o rasni enakosti (2000/43/ES) in direktivo o enakem obravnavanju spolov (2010/41/EU) izvedle bodisi z imenovanjem nekaterih obstoječih institucij za opravljanje pristojnosti, določenih z novo zakonodajo, ali pa so za opravljanje teh pristojnosti ustanovile nove institucije.

³⁸ Več informacij o Svetu Evrope je v prilogi II.

³⁹ Direktiva 2000/113/ES, prenovljena Direktiva 2000/54/ES in Direktiva 2010/41/ES.

⁴⁰ Dostopno je na naslednji povezavi: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32018H0951>

⁴¹ Prvotno priporočilo št. 2 je sprejela 13. junija 1997. Dostopno je na naslednji povezavi: <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/recommendation-no.2>

Pariška načela, ki jih je Generalna skupščina ZN sprejela leta 1993⁴², so načela, ki se nanašajo na pristojnost in odgovornosti nacionalnih institucij za spodbujanje in varstvo človekovih pravic. V pariških načelih je določeno, da so za boj proti vsem oblikam diskriminacije in zlasti proti diskriminaciji na podlagi rase odgovorne nacionalne institucije za spodbujanje in varstvo človekovih pravic, ki so zadolžene za ozaveščanje javnosti, zlasti z obveščanjem in izobraževanjem. Nacionalne institucije za spodbujanje in varstvo človekovih pravic lahko tudi pregledujejo zakonodajo in upravne določbe ter dajejo priporočila za sprejetje novih zakonov ali sprememb, da bi se okreplila skladnost z načeli človekovih pravic.

V pariških načelih je tudi določeno, da lahko nacionalne institucije za spodbujanje in varstvo človekovih pravic vzpostavljajo tudi pritožbene mehanizme, ki tem institucijam dovoljujejo obravnavo in odločanje glede pritožb in peticij, ki jih naslovijo posamezniki ali civilna družba, analizo problema, preučitev in predlaganje možnih rešitev, vključno s spravo, in zagotovitev konkretne pomoči žrtvam pri iskanju in dostopu do pravnih sredstev.

3. Operativne smernice

Orodja, instrumenti in ukrepi EU na področju človekovih pravic za boj proti diskriminaciji v zunanjem delovanju

EU bo v okviru svoje skupne zunanje in varnostne politike in kot del svoje politike na področju človekovih pravic izkoristila vsa svoja orodja, vključno s krepitvijo sinergizma med izvajanjem smernic EU o človekovih pravicah, da bi zagotovila in spodbujala spoštovanje prepovedi diskriminacije.

---

⁴² Resolucija Generalne skupščine ZN A/48/134.

Vse smernice EU o človekovih pravicah sicer zagotavljajo vodilna načela, ki veljajo za boj proti diskriminaciji, a so še posebej pomembne naslednje:

Smernice EU o zagovornikih človekovih pravic (iz leta 2008)

Smernice o nasilju nad ženskami in deklicami ter preprečevanju vseh vrst diskriminacije proti njim (iz leta 2008)

Smernice EU o otrocih v oboroženih spopadih (iz leta 2008)

Smernice o spodbujanju uresničevanja in varstvu vseh človekovih pravic lezbijk, gejev, biseksualnih, transspolnih in interspolnih oseb (LGBTI) (iz leta 2013)

Smernice EU za spodbujanje in varstvo svobode veroizpovedi ali prepričanja (iz leta 2013)

Smernice o otrokovih pravicah (iz leta 2017)

Tudi akcijski načrt EU za enakost spolov za obdobje 2016–2020 (GAPII)⁴³ zagotavlja operativne smernice o enakosti spolov, krepitvi vloge žensk in deklet ter izkoreninjenju vseh oblik nasilja na podlagi spola⁴⁴.

---

⁴³ Sklepi Sveta o akcijskem načrtu za enakost spolov za obdobje 2016–2020 (13201/15); namen GAPII na področju zunanjih odnosov je zagotoviti učinkovito izvajanje zavez EU v zvezi z enakostjo spolov, večjo odgovornost z določitvijo pričakovanih rezultatov, spremljanje virov ter izboljšanje kakovosti partnerstev, usklajevanja in dialoga na vseh ravneh. Eden od treh tematskih stebrov v tem akcijskem načrtu za enakost spolov je „telesna in duševna celovitost“, v okviru katerega je boj proti vsem oblikam nasilja nad ženskami in dekleti v javni in zasebni sferi ključno področje ukrepanja. Za ukrepe in kazalnike na področju enakost spolov je pomemben tudi dokument o strateških prizadevanjih za enakost spolov za obdobje 2015–2019; <https://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-policy/strategic-engagement-gender-equality-2016-2019>

⁴⁴ Vse smernice EU o človekovih pravicah so zbrane na spletnem mestu https://eeas.europa.eu/topics/human-rights-democracy/6987/eu-human-rights-guidelines_en. Druge smernice se poleg naštetih na navedenem spletnem mestu med drugim nanašajo na: svobodo izražanja na spletu in drugje, smrtno kazen, dialoge s tretjimi državami o človekovih pravicah, človekove pravice in mednarodno humanitarno pravo ter mučenje in drugo okrutno, nečloveško ali poniževalno ravnanje ali kaznovanje.

Pobuda o pozitivnih izkušnjah na področju človekovih pravic

Izpostavljanje in hvala napredka v posameznih državah pri boju proti diskriminaciji imata lahko zelo pozitiven učinek. In zato je pobuda o pozitivnih izkušnjah na področju človekovih pravic lahko pomembno sredstvo za predstavitev in izmenjavo pozitivnih izkušenj v zvezi z nediskriminacijo. Na 73. zasedanju Generalne skupščine ZN leta 2018 je EU skupaj z ministri in predstavniki trinajstih držav zagnala globalno pobudo za spodbujanje pozitivnih izkušenj na področju človekovih pravic. S to pobudo naj bi spodbujali svež pozitiven diskurz o človekovih pravicah v svetu, ki na prvo mesto postavlja individualno in medregijsko odgovornost za univerzalnost in nedeljivost človekovih pravic. Tisti, ki v njej sodelujejo, so se zavezali, da bodo z dobrim upravljanjem, močnimi in neodvisnimi pravnimi in demokratičnimi institucijami ter tesnim sodelovanjem s civilno družbo spoštovali in krepili človekove pravice doma in po svetu. Zavezali so se tudi nadaljevanju dela v okviru tematskega sodelovanja, zlasti v Svetu za človekove pravice.

3.1 Obravnava diskriminacije v dvostranskem sodelovanju in dialogu

Ocena, analiza in poročanje o nediskriminaciji

EU bo v svojih partnerskih državah stalno ocenjevala in analizirala, kakšno je stanje diskriminacije na podlagi vseh prepovedanih razlogov, in o tem poročala, da bi zagotovila spoštovanje načel nediskriminacije, pa tudi spremljala napredek in odkrivala poslabšanja. Opis in analiza pravnih ukrepov in ukrepov politike, sprejetih za boj proti diskriminaciji, prispevata k celovitemu razumevanju stanja v zvezi z diskriminacijo. Tudi iz sodnih postopkov in sodb v zadevah, povezanih z diskriminacijo, je mogoče pridobiti pomembne kazalnike o poslabšanju in napredku pri vprašanih nediskriminacije.

Ocena in analiza stanja na področju nediskriminacije bi morala temeljiti na informacijah, ki jih zagotovijo nacionalne in lokalne vlade, vključno z nacionalnimi statističnimi uradi; nacionalne institucije za spodbujanje in varstvo človekovih pravic, vključno z organi za enakost in uradom varuha človekovih pravic; civilna družba (tako nacionalna kot mednarodna); akademski krogi, ter informacijah in poročilih o spremljanju, ki jih zagotovijo nosilci mednarodnih mandatov, kot so mehanizmi v okviru posebnih postopkov ZN, organi za spremljanje in izvajanje pogodb ZN, splošni redni pregled (UPR) Sveta ZN za človekove pravice ter organi Sveta Evrope za spremljanje in standardni nadzorni organi Mednarodne organizacije dela (MOD). Pomemben vir informacij so tudi prostovoljne nacionalne ocene napredka, doseženega pri ciljnih trajnostnega razvoja na nacionalnih in podnacionalnih ravneh; te ocene se predložijo Političnemu forumu na visoki ravni za trajnostni razvoj. Prav tako pomemben vir informacij so polletna poročila Evropske komisije o spremljanju v okviru splošnega sistema preferencialov EU (GSP+), in sicer o državah, ki uživajo ugodnosti tega režima. Tudi poročila o spremljanju so dobra osnova za politični dialog, saj vplivajo na zadevna vprašanja (ohranjanje trgovinskih preferencialov je namreč pomembno za države GSP+).

Ocena in analiza stanja v zvezi z nediskriminacijo naj bi bili predstavljeni v prihodnji strategiji države na področju človekovih pravic EU⁴⁵, in sicer pod poglavjem o „nediskriminaciji in izključenosti“ in pod relevantnimi deli te strategije o „specifičnih razlogih za diskriminacijo in/ali diskriminirane skupine“. Tudi v splošnem uvodnem povzetku navedene strategije bi morali biti kot prednostna tema navedeni povzetki stanja v zvezi z nediskriminacijo. V letna poročila o izvajanju te in prihodnjih strategij države na področju človekovih pravic bi bilo treba po potrebi vključiti posodobitve stanja v zvezi z nediskriminacijo.

---

⁴⁵ Veljavna strategija države na področju človekovih pravic velja za obdobje 2016–2020.

Poročila vodij misij EU

Tudi vodje misij EU bi v svojih poročilih (v nadaljnjem besedilu: poročila vodij misij) lahko poročali o relevantnih in nujnih posodobitvah stanja v zvezi z nediskriminacijo. Kadar je potrebno, lahko poročila vodij misij vključujejo načrte ali priporočila za ukrepe, ki naj jih EU sprejme za reševanje posameznih in značilnih primerov kršitev tako pravice do nediskriminacije iz prepovedanih razlogov kot tudi strukturne diskriminacije. Predlagani ukrepi lahko vključujejo naslavljanje zaupnih demarš na ustrezne organe ter se nanašajo na primere pod točko dnevnega reda, ki zadeva nediskriminacijo v okviru političnih dialogov, vključno v zvezi s človekovimi pravicami, in na načrtovane ali sprejete ukrepe za obravnavo ali preprečevanje kršitev, tudi prek javnih dogodkov. Vodje misije naj pripravijo tudi predloge za pobudo o pozitivnih izkušnjah na področju človekovih pravic. Drugi sprejeti ukrep lahko vključuje tudi predlaganje in dajanje javnih izjav, bodisi prek lokalnih izjav, o katerih se dogovorijo vodje misij, ali prek izjav uradnih govorcev in govork štaba.

Demarše in javne izjave

Zaupne demarše in javne izjave o vprašanih nediskriminacije so zlasti pomembne v primerih in situacijah z velikim tveganjem. Vendar se je lahko enako pomembno odzvati na pozitivne premike, na primer ko partnerska država ratificira pomembne instrumente na področju človekovih pravic, ki vplivajo na boj proti diskriminaciji v tej partnerski državi.

Opozoriti je treba, da visoka predstavnica/podpredsednica v okviru zunanjega delovanja EU daje izjave v imenu EU o posameznih primerih ter ob mednarodnih dnevih, ki se nanašajo na posebej diskriminirane skupine ali na prepovedane razloge za diskriminacijo.

Ti dnevi so:

8. marec, mednarodni dan žena

21. marec, mednarodni dan za odpravo rasne diskriminacije

17. maj, mednarodni dan boja proti homofobiji, transfobiji in bifobiji⁴⁶

9. avgust, mednarodni dan avtohtonih ljudstev po svetu

25. november, mednarodni dan boja proti nasilju nad ženskami

Prav tako je treba omeniti, da visoka predstavnica/podpredsednica in Evropska komisija⁴⁷ data izjavo ob svetovnem dnevu otroka 20. novembra.

Posamezni primeri

Smernice EU o zagovornikih človekovih pravic⁴⁸ uporabljajo delegacije EU in veleposlaništva držav članic pri obravnavi in podpori posameznikov ali skupin, ki so žrtve bodisi diskriminacije ali tega, da so zagovorniki človekovih pravic, ki se borijo proti diskriminaciji. Opozoriti je treba, da navedene smernice določajo, da se je treba o ukrepih, o katerih EU morda razmišlja, da bi jih sprejela, po potrebi posvetovati z zagovorniki človekovih pravic.

V smernicah EU o zagovornikih človekovih pravic je med ukrepi, ki bi jih lahko sprejeli, po potrebi predvidena tudi udeležba v vlogi opazovalcev pri sojenju zagovornikom človekovih pravic.

Na področju nediskriminacije je udeležba v vlogi opazovalcev pri sojenju prav tako pomembna v zadevah, v katerih sicer ni neposredne grožnje, se pa zakoni v zvezi z diskriminacijo ali diskriminatorni zakoni sodno preverjajo ali izpodbijajo.

---

⁴⁶ Izdana kot izjava EU.

⁴⁷ Opozoriti je treba tudi, da zadevni komisarji EU dajo letne izjave, med drugim ob evropskem akcijskem dnevu boja proti sovražnemu govoru zoper muslimane, mednarodnem dnevu Romov, mednarodnem dnevu ozaveščanja o albinizmu in mednarodnem dnevu oseb z invalidnostmi.

⁴⁸ https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage_en/3958/EU%20Guidelines%20on%20Human%20Rights%20Defenders

Politični dialogi

Boj proti vsem oblikam diskriminacije je eno od prednostnih vprašanj na dnevnem redu vsakega dialoga o človekovih pravicah. To ne velja le za dialoge o človekovih pravicah kot take, temveč tudi za druge vrste dialogov, ki jih EU vodi s tretjimi državami in regionalnimi organizacijami. Na primer, države morajo na podlagi trgovinskih preferencialov, zagotovljenih v okviru posebnega spodbujevalnega režima za trajnostni razvoj in dobro upravljanje („GSP+“), podpisati zavezujoč sporazum za spodbujanje dialoga z EU o izvajanju 27 mednarodnih konvencij, od katerih so tri izrecno povezane z diskriminacijo (glej prej navedeno glede „GSP+“). Dialog o vprašanjih glede človekovih pravic poteka tudi v okviru različnih drugih sporazumov EU o sodelovanju, na primer v okviru Sporazuma iz Cotonouja. Posodobitve stanja v zvezi z nediskriminacijo v letnih poročilih o izvajanju strategij EU za človekove pravice in demokracijo za posamezne države ter poročilih vodij misij so ključnega pomena za priprave na dialoge o človekovih pravicah in pomembno prispevajo k tem dialogom. Nekaj vprašanj, ki bi se lahko zastavila v dialogih:

- posamezni primeri kršitev človekovih pravic/kršitev zakonov in načel glede nediskriminacije;
- spodbujanje partnerskih držav, naj začnejo spreminjati ali naj končajo škodljive prakse, ki so med drugim diskriminatorne do žensk in deklet;
- spodbujanje partnerskih držav, naj začnejo uvajati zakonodajne spremembe, da se zagotovita nediskriminacija in enakost pred zakonom;
- spodbujanje partnerskih držav, da podpišejo in/ali ratificirajo ustrezne mednarodne instrumente ter umaknejo pridržke glede teh instrumentov;
- spodbujanje partnerskih držav, naj izdajo stalno povabilo predstavnikom posebnih postopkov Sveta ZN za človekove pravice, pa tudi postopkov drugih mednarodnih organizacij, ter sprejmejo in izpolnijo njihova priporočila;
- podpiranje partnerskih držav, ki se zavzemajo za spodbujanje in zaščito nediskriminacije, spodbujanje tesnejšega sodelovanja v mednarodnih forumih in promoviranje njihovih prizadevanj kot zgled na regionalni in svetovni ravni, tudi v okviru pobude o pozitivnih izkušnjah na področju človekovih pravic;

- spodbujanje izmenjave informacij s partnerskimi državami o pridobljenih izkušnjah in najboljših praksah.

EU bi morala biti med pripravami na izmenjavo informacij poučena in pripravljena na razpravo o diskriminaciji v EU ter političnih in zakonodajnih spremembah na ravni EU.

Dialogi bi moral privedi do konkretnih rezultatov v obliki političnih zavez na obeh straneh in, kadar je to ustrezno, zavez glede finančne ali praktične podpore v okviru ustreznih programov sodelovanja.

Obiski na visoki ravni EU misij EU in držav članic v tretjih državah

Predstavnike EU na visoki ravni (predsednik Sveta, visoka predstavnica/podpredsednica; predsednik Evropske komisije in komisarji, voditelji držav ali vlad, vladni ministri in posebni predstavniki EU), ki obiščejo misije EU in držav članic v tretjih državah, bi morali poučiti o nediskriminaciji in jih spodbuditi, da to vprašanje obravnavajo z lokalnimi sogovorniki ter se sestanejo z zagovorniki človekovih pravic in predstavniki diskriminiranih oseb in skupin, vključno z obiski podeželskih in geografsko bolj oddaljenih/izoliranih območij.

3.2 Obravnavanje diskriminacije prek razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči

Agenda 2030 zagotavlja učinkovito platformo za obravnavanje diskriminacije in neenakosti v kateri koli državi. Agendo za trajnostni razvoj do leta 2030 je septembra 2015 v New Yorku sprejela Generalna skupščina Združenih narodov. Agenda 2030 s 17 cilji trajnostnega razvoja, njihovimi 169 cilji in vodilnim načelom „nihče ne bo zapostavljen“ pomeni spremembo paradigme v smeri bolj uravnoteženega modela za trajnosten gospodarski, družbeni in okoljski razvoj, katerega cilj je zagotoviti „pravico do življenja brez strahu in pomanjkanja za vse“, brez diskriminacije.

Agenda 2030 poziva, naj spremljanje in pregled postopkov za uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja temeljita na dokazih in podatkih, razčlenjenih glede na „dohodek, spol, starost, raso, etnično pripadnost, migracijski status, invalidnost, geografsko lokacijo in druge značilnosti, pomembne v nacionalnih okvirih“⁴⁹.

Politični forum na visoki ravni v okviru Agende 2030 ocenjuje napredek, dosežke in izzive, s katerimi se srečujejo vse države pri izvajanju Agende 2030 in ciljev trajnostnega razvoja. Forum se sestane vsako leto in opravi tematski pregled podsklopa ciljev, ki so izbrani za poglobljen in celovit pregled. Forum pregleda tudi prostovoljne nacionalne ocene glede spremljanja in izvajanja ciljev trajnostnega razvoja na nacionalni ravni.

Evropsko soglasje o razvoju, sprejeto leta 2017, je odziv razvojne politike EU na Agendo ZN za trajnostni razvoj do leta 2030. To soglasje določa okvir politike, ki bo usmerjal pristop EU in njenih držav članic do sodelovanja z državami v razvoju, in izpostavlja različna, bolj prilagojena partnerstva s partnerskimi državami na različnih stopnjah razvoja za doseganje ciljev trajnostnega razvoja, katerih namen je, da nihče ni zapostavljen. Soglasje skupaj z globalno strategijo za zunanjo in varnostno politiko EU ter akcijskim načrtom za človekove pravice in demokracijo poleg tega prispeva k uresničevanju prednostnih nalog zunanjega delovanja EU. Poleg tega bo izdan dokument za razpravo „Za trajnostno Evropo do leta 2030“⁵⁰ z namenom priprave dolgoročne vizije EU o nadaljnjih ukrepih za doseganje ciljev ZN glede trajnostnega razvoja po letu 2020.

Evropsko soglasje o razvoju ponovno poudarja zavezanost EU in njenih držav članic k izvajanju pristopa k razvojnemu sodelovanju, ki temelji na pravicah in zajema vse človekove pravice. S tem krepi zavezanost EU k pristopu, ki temelji na pravicah, kot je določeno v strateškem okviru EU za človekove pravice in demokracijo iz leta 2012, in k sistematičnemu vključevanju človekovih pravic v vse sektorje politike, kot je predvideno v globalni strategiji za zunanjo in varnostno politiko EU. Ker so pričujoče smernice o nediskriminaciji poleg drugih smernic EU o človekovih pravicah namenjene tudi dopolnitvi in oblikovanju pristopa, ki temelji na pravicah, je naslednji oddelek namenjen kratkemu opisu navedenega pristopa in njegovih vodilnih načel.

---

⁴⁹ (Glej seznam v nadaljnjem besedilu, Cilj 17.18 v dok. A/RES/70/1).

⁵⁰ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-6111_en.htm

Kaj je pristop, ki temelji na pravicah?⁵¹

Pristop, ki temelji na pravicah in zajema vse človekove pravice v okviru razvojnega sodelovanja EU, predstavlja delovno metodologijo, namenjeno uveljavljanju človekovih pravic v praksi.

Ta pristop norme, standarde in načela mednarodnega prava na področju človekovih pravic vključuje v načrte, politike in procese razvojnih programov in projektov ter se uporablja za vse sektorje, ureditve in faze projektnega cikla – opredelitev, oblikovanje, izvajanje, spremljanje in ocenjevanje.

Pristop, ki temelji na pravicah, pomeni, da se ciljne skupine obravnavajo kot „imelniki pravic“ z zakonskimi pravicami, vladne institucije pa niso zgolj ponudniki storitev, temveč „nosilci odgovornosti“, ki imajo obveznost za zagotavljanje človekovih pravic. V skladu s tem pristopom bi morale razvojno sodelovanje prispevati k razvoju zmožnosti „imelnikov pravic“, da uveljavijo svoje pravice, in k izpolnjevanju obveznosti „nosilcev odgovornosti“.

Razvojni projekti imajo lahko nenamerne negativne posledice za človekove pravice, kot so postavljanje določenih skupin v prikrajšan položaj, poseganje v pravico do udeležbe in delavske pravice ali prispevanje k prisilnemu razseljevanju. Zato je pomembno, da se spoštuje načelo „neškodovanja“ ter izvedeta zahtevana analiza in blažitev posledic.

Uresničitev človekovih pravic bi moral biti končni cilj vseh razvojnih ukrepov EU. Programi in projekti morajo oceniti zmožnosti imelnikov pravic in nosilcev odgovornosti ter razviti ustrezne strategije za krepitev teh možnosti. V središču pristopa, ki temelji na pravicah, je priznavanje, da neenaka razmerja moči in socialna izključenost ljudem onemogočajo uveljavljanje človekovih pravic in jih pogosto zadržujejo v revščini. Ta pristop se torej osredotoča predvsem na diskriminirane, ranljive, prikrajšane ter izključene osebe in skupine.

---

⁵¹ Nadaljnje smernice za metodologijo pristopa, ki temelji na pravicah, so navedene v sklopu instrumentov za navedeni pristop EU in so na voljo v angleščini, francoščini in španščini: http://www.ec.europa.eu/europeaid/sectors/rights-based-approach-development-cooperation_en

Delovna metodologija pristopa, ki temelji na pravicah, priznava, da samo doseganje zelenih rezultatov na področju človekovih pravic samo po sebi ni dovolj. Enako pomemben je način doseganja teh rezultatov. S programi se zato spremljajo in ocenjujejo tako rezultati kot procesi. Eno od glavnih načel delovanja pristopa EU, ki temelji na pravicah, je načelo nediskriminacije in enakega dostopa⁵², in sicer za zagotovitev, da vse dejavnosti prednostno obravnavajo najbolj izključene in ranljive osebe in skupine ter se izogibajo spodbujanju ustaljenih vzorcev diskriminacije.

Evropsko soglasje o humanitarni pomoči

Evropsko soglasje o humanitarni pomoči, ki so ga leta 2007 podpisali Svet, Evropski parlament in Evropska komisija, si prizadeva za izboljšanje usklajenosti, učinkovitosti in kakovosti humanitarnega odziva EU. Ohranjanje življenj, preprečevanje in lajšanje trpljenja ter prispevanje k ohranjanju človeškega dostojanstva pri naravnih nesrečah in nesrečah, ki jih povzroči človek, so glavni cilji humanitarnih ukrepov, kot je zapisano v Soglasju. EU v dokumentu ponovno potrjuje svojo zavezanost temeljnemu načelu humanitarne pomoči – nevtralnosti, človečnosti, neodvisnosti in nepristranskosti – in spoštovanju mednarodnega humanitarnega prava.

Načelo nepristranskosti je povezano z načelom nediskriminacije, saj bi bilo treba humanitarno pomoč zagotavljati le na podlagi dejanskih potreb, brez razlikovanja med posameznimi prizadetimi skupinami prebivalstva ali znotraj njih.

---

⁵² **Pet delovnih načel pristopa EU, ki temelji na pravicah: 1. Zagotavljanje vseh pravic** (zakonitost, univerzalnost in nedeljivost človekovih pravic) – Človekove pravice so univerzalne, neodtujljive in nedeljive – vse človekove pravice, tj. ekonomske, politične, državljanske, kulturne ali socialne, imajo enako veljavnost in status. **2. Sodelovanje in dostop do procesa odločanja** – Udeležba je osnova za aktivno državljanstvo. Aktivna, svobodna in smiselna udeležba je sama po sebi tako sredstvo kot tudi cilj. **3. Nediskriminacija in enak dostop** – dejavnosti morajo prednostno obravnavati najbolj marginalizirane skupine in se izogibajo spodbujanju ustaljenih vzorcev diskriminacije. **4. Odgovornost in dostop do pravne države** – dejavnosti morajo spodbujati dostopne, pregledne in učinkovite mehanizme odgovornosti. **5. Preglednost in dostop do informacij** – razvojni programi in projekti morajo biti pregledni, z informacijami, ki so na voljo v dostopnih oblikah, tudi za marginalizirane skupine.

3.3 Preprečevanje diskriminacije prek večstranskega sodelovanja

EU bi morala še naprej dejavno sodelovati pri vprašanih nediskriminacije ter pri varstvu in spodbujanju pravice do nediskriminacije v vseh ustreznih večstranskih forumih, v katerih so EU in njene države članice dejavne, in sicer s:

- spodbujanjem zadevnih mednarodnih organizacij, da bi vzpodbudile države k ratifikaciji in izpolnjevanju ustreznih mednarodnih norm in standardov;
- vključevanjem pomislekov glede nediskriminacije v izjave in vprašanja med interaktivnimi dialogi;
- podpiranjem dela v okviru posebnih postopkov Sveta ZN za človekove pravice in organov za spremljanje in izvajanje pogodb ZN, komisarja Sveta Evrope za človekove pravice, Evropske komisije za boj proti rasizmu in nestrpnosti ter drugih ustreznih mednarodnih in regionalnih mehanizmov za človekove pravice;
- spodbujanjem tretjih držav, naj objavijo povabila k posebnim postopkom s področja človekovih pravic iz mednarodnih organizacij ter sprejmejo in izpolnijo njihova priporočila;
- vključevanjem vprašanj in priporočil v zvezi z nediskriminacijo v prispevke v okviru postopka splošnega rednega pregleda v Svetu za človekove pravice v Ženevi;
- predlaganjem izjav EU o splošnih razpravah in nacionalnih zadevah, povezanih z zaposlovanjem/poklicno diskriminacijo, ki jih obravnava Mednarodna konferenca dela in upravljavski organ Mednarodne organizacije dela;
- aktivnim sodelovanjem pri predstavljanju politike EU in komuniciranjem z ustreznimi zainteresiranimi stranmi na sestankih OVSE/ODIHR o uveljavljanju človeške razsežnosti in drugih forumih OVSE;
- predlaganjem vprašanj v zvezi z nediskriminacijo, kadar mednarodne in regionalne organizacije oblikujejo instrumente in smernice za varstvo človekovih pravic;

- identifikacijo enako mislečih držav, sodelovanjem na medregijski ravni (npr. pri organizaciji spremnih prireditvev); izmenjevanjem dobrih praks, vključno s pobudo o pozitivnih izkušnjah na področju človekovih pravic;
- namenjanjem pozornosti priporočilom, ki jih sprejmejo zadevne mednarodne in regionalne organizacije, ter spodbujanjem držav, da jih sprejmejo in izvajajo;
- sodelovanjem z lokalnimi uradi mednarodnih organizacij (npr. Uradom visokega komisarja za človekove pravice, drugimi organi ZN, MOD, Svetom Evrope in OVSE) pri obravnavanju nediskriminacije;
- vključevanjem organizacij civilne družbe, vključno z organizacijami delavcev in delodajalcev ter predstavniki diskriminiranih oseb in skupin, v spremne prireditve v okviru večstranskih forumov;
- aktivnim sodelovanjem pri mehanizmih in procesih ZN, ki so namenjeni splošnim in posebnim vprašanjem, povezanim z diskriminacijo, kot so med drugim vprašanja vere ali prepričanja, rasizma in ksenofobije, pravic oseb z invalidnostjo, Romov, diskriminacije na podlagi kaste (delo in poreklo), oseb LGBTI, starejših, kmetov, avtohtonega prebivalstva in pripadnikov manjšin.

3.4 Odpravljanje diskriminacije s podpiranjem prizadevanj civilne družbe⁵³

Svet v svojih sklepih iz leta 2017 o sodelovanju EU s civilno družbo na področju zunanjih odnosov⁵⁴ ponovno poudarja, „da bi morala podpora EU organizacijam civilne družbe imeti vidnejšo vlogo v vseh partnerstvih, bolj strateško sodelovanje s temi organizacijami pa bi moralo biti vključeno tudi v vse zunanje instrumente in programe ter vsa področja sodelovanja, zlasti v razvojni politiki EU, evropski sosedski politiki in širitveni politiki EU“. Sodelovanje s civilno družbo je nujno tudi za strateški pristop EU k odpornosti pri zunanjem delovanju EU⁵⁵.

Civilna družba, vključno z organizacijami delavcev in delodajalcev, ter organizacije in institucije, ki zastopajo diskriminirane osebe in skupine, imajo ključno vlogo pri spodbujanju nediskriminacije na lokalni, nacionalni, regionalni in mednarodni ravni. Zato je organizacijam, ki se borijo proti diskriminaciji in/ali zastopajo diskriminirane osebe in skupine, tudi pomembno nameniti pozornost v časovnih načrtih za civilno družbo, ki jih je pripravila EU, kot je določeno v omenjenih sklepih Sveta ter sporočilu Komisije iz leta 2012 in s tem povezanimi sklepi Sveta⁵⁶.

---

⁵³ Civilna družba je obravnavana v najširšem pomenu in zajema tudi neprofitne organizacije, institucije in subjekte zunaj vlade in javne uprave, ki delujejo neodvisno od države in so dejavni na različnih področjih (človekove pravice, zmanjševanje revščine, izredne razmere, okolje itd.). V to skupino so vključene nevladne organizacije, lokalne organizacije, zadrage, sindikati, poklicna združenja, univerze, mediji in neodvisne ustanove, organizacije oseb z invalidnostjo, predstavniške organizacije in institucije avtohtonega prebivalstva itd.

⁵⁴ Bruselj, 19. junij 2017 (OR. en) 10279/17, <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10279-2017-INIT/en/pdf>

⁵⁵ Sklepi Sveta „Strateški pristop k odpornosti pri zunanjem delovanju EU“, Bruselj, 13. november 2017 (OR. en) 14191/17.

⁵⁶ Korenine demokracije in trajnostnega razvoja: sodelovanje Evrope s civilno družbo na področju zunanjih odnosov, 13788/12 – COM(2012) 492 final

V sodelovanju s civilno družbo bi morala EU ohranjati pogovor o boju proti vsem oblikam diskriminacije. Z organizacijami civilne družbe, vključno z organizacijami delavcev in delodajalcev, bi se bilo treba posvetovati pred ali med načrtovanjem ukrepov podpore. Takšni ukrepi bi lahko obsegali:

- zagotavljanje sporočil politične podpore civilni družbi, ki deluje na državni ali mednarodni ravni;
- zagotavljanje pogostejših dejavnosti ozaveščanja na podeželskih in geografsko odročnih območjih;
- lažje dostopanje do informacij o razpoložljivem financiranju na podlagi instrumentov financiranja EU in/ali ustreznih instrumentov držav članic EU;
- zagotavljanje informacij o stanju v EU ter o zadevni zakonodaji in praksi v EU;
- spodbujanje prepoznavnosti lokalnih organizacij (npr. z organizacijo razprav in seminarjev; podpiranjem kulturnih prireditev, konferenc, medijske izpostavljenosti ter uporabe družbenih medijev ali socialnih projektov);
- podpiranje/olajševanje/omogočanje usposabljanja in izobraževanja o človekovih pravicah za civilno družbo;
- podpiranje prizadevanj civilne družbe in lokalnih skupnosti, naj začnejo spreminjati ali naj končajo škodljive prakse, ki so med drugim diskriminatorne do žensk in deklet;
- spodbujanje in podpiranje dialoga o preprečevanju diskriminacije z navezovanjem stikov z nacionalnimi in lokalnimi organi;
- spodbujanje in podpiranje aktivnega sodelovanja v okviru večstranskih forumov in mehanizmov, ki so namenjeni splošnim in posebnim vprašanjem, povezanim z diskriminacijo, kot so med drugim diskriminacija na podlagi vere ali prepričanja, rasizem in ksenofobija, človekove pravice oseb LGBTI, pravice oseb z invalidnostjo, diskriminacija Romov, diskriminacija na podlagi kaste (delo in poreklo), avtohtonega prebivalstva in pripadnikov manjšin;

- spodbujanje lokalnih in mednarodnih organizacij civilne družbe, da bi informacije o nediskriminaciji vključile v svoja alternativna poročila, namenjena regionalnim mehanizmom za človekove pravice, organom za spremljanje in izvajanje pogodb ZN, splošnemu rednemu pregledu Sveta ZN za človekove pravice, mehanizmom MOD za nadzor standardov ter mehanizmu prostovoljnega nacionalnega pregleda v okviru Političnega foruma na visoki ravni za trajnostni razvoj za uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja;
- spodbujanje sodelovanja in prispevkov organizacij civilne družbe za pobudo zbiranja pozitivnih izkušenj na področju človekovih pravic;
- predlaganje, da se posebni poročevalci ZN, rezidenčni koordinatorji ZN, predstavniki nadzornih misij MOD, posebni predstavniki EU in ustrezni predstavniki mednarodnih in regionalnih organov za človekove pravice sestanejo z lokalnimi organizacijami civilne družbe, ki se ukvarjajo z nediskriminacijo in/ali zastopajo diskriminirane osebe in skupine.

4. Nadaljnje ukrepanje in pregled smernic EU o človekovih pravicah glede nediskriminacije

Delovna skupina Sveta za človekove pravice (COHOM) bo podpirala izvajanje smernic EU o človekovih pravicah glede nediskriminacije. Delovna skupina bo po potrebi sodelovala z drugimi delovnimi skupinami Sveta, vključno z Delovno skupino Sveta za razvojno sodelovanje. Potekale bodo redne izmenjave mnenj v zvezi z izvajanjem in pregledom teh smernic.

PRILOGA I: Mednarodni instrumenti o človekovih pravicah, mednarodni instrumenti za področje dela (Mednarodne organizacije dela) in instrumenti humanitarnega prava, ki so še posebej pomembni za odpravo diskriminacije

Univerzalnost, nedeljivost ter soodvisnost in medsebojna povezanost človekovih pravic se odražajo v instrumentih o človekovih pravicah, ki so lahko zavezujoči ali nezavezujoči. Zato so za odpravo diskriminacije pomembni vsi instrumenti s področja človekovih pravic. Spodaj navedeni mednarodni instrumenti bodisi jasno prepovedujejo diskriminacijo, navajajo prepovedane razloge in/ali obravnavajo posebne razloge za diskriminacijo.

Splošna deklaracija človekovih pravic z dne 10. decembra 1948

Konvencija proti diskriminaciji v izobraževanju (UNESCO, 1960)

Mednarodna konvencija o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije (ICERD, 21. december 1965)*

Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah (MPDPP, 16. december 1966)*

Mednarodni pakt o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah (MPESKP, 16. december 1966)*

Konvencija o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk (CEDAW, 18. december 1979)*

Konvencija o otrokovih pravicah (KOP, 20. november 1989)*

Konvencija o pravicah invalidov (CRPD, 13. december 2007)

Konvencija o uporabi načel o pravicah organiziranja in kolektivnega dogovarjanja (ILO št. 98, julij 1949)

Konvencija o delavcih migrantih (revidirana) (Konvencija ILO št. 97, julij 1949)

Konvencija Mednarodne organizacije dela o enakem nagrajevanju žensk in moških za enako delo (Konvencija ILO št. 100, junij 1951)*

Konvencija o diskriminaciji pri zaposlovanju in poklicih (Konvencija ILO št. 111, junij 1958)*

Konvencija o delavcih migrantih (dopolnilne določbe) (Konvencija ILO št. 143, junij 1975)

Konvencija o domorodnih in plemenskih ljudstvih (Konvencija ILO št. 169, junij 1989)

Konvencija o delavcih z družinskimi obveznostmi (Konvencija ILO št. 156, junij 1981)

Konvencija o poklicni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov (Konvencija ILO št. 159, junij 1983)

Konvencija o delavcih, ki delajo na domu (Konvencija ILO št. 189, junij 2011)

Prva ženevska konvencija za izboljšanje položaja ranjencev in bolnikov oboroženih sil v vojni iz leta 1949

Druga ženevska konvencija za izboljšanje položaja ranjencev, bolnikov in brodolomcev oboroženih sil na morju iz leta 1949

Tretja ženevska konvencija o ravnanju z vojnimi ujetniki iz leta 1949

Četrta ženevska konvencija za zaščito civilnih oseb med vojno iz leta 1949

Dopolnilni protokoli k navedenim ženevskim konvencijam: Dopolnilni protokol o zaščiti žrtev mednarodnih oboroženih spopadov (protokol I) in Dopolnilni protokol o zaščiti žrtev nemednarodnih oboroženih spopadov (protokol II).

Deklaracije Generalne skupščine ZN o človekovih pravicah

Splošna deklaracija človekovih pravic z dne 10. decembra 1948

Deklaracija Združenih narodov o odpravi vseh oblik nestrpnosti in diskriminacije na podlagi vere ali prepričanja (ZN, 1981)

Deklaracija o pravicah oseb, ki pripadajo narodnim ali etničnim, verskim in jezikovnim manjšinam (ZN, 1992)

Deklaracija o pravicah domorodnih ljudstev (ZN, 2007)

Deklaracija ZN o spolni usmerjenosti in spolni identiteti (ZN, 2008)

* Te konvencije ZN/MOD so opredeljene kot nosilke temeljnih človekovih pravic in pravic delavcev v okviru GSP+ (glej Prilogo VIII Uredbe (EU) št. 978/2012 Evropskega parlamenta in Sveta o splošnem sistemu preferencialov). Urad visokega komisarja za človekove pravice uvršča Konvencijo o pravicah invalidov med temeljne konvencije o človekovih pravicah.

PRILOGA II: Več informacij na spletnih mestih EU, njenih institucij in agencij ter mednarodnih in regionalnih organizacij

Obsežne informacije o mednarodnih in regionalnih instrumentih o človekovih pravicah, pa tudi politikah, smernicah in operativnih instrumentih na področju nediskriminacije, so na voljo na spletu, tudi na spletnih mestih organizacij civilne družbe. To poglavje daje pregled, kje in kakšno vsebino ponujajo nekatera spletna mesta mednarodnih in regionalnih pogodbenih organizacij.

Evropska unija

Pričujoče smernice EU o nediskriminaciji se sklicujejo na PEU in PDEU, tudi na Listino Evropske unije o temeljnih pravicah in več direktiv EU, ki prepovedujejo diskriminacijo. Evropska komisija ima kot varuhinja Pogodb EU posebno spletno mesto o nediskriminaciji. Informacije o politiki EU s področja človekovih pravic v okviru zunanjega delovanja so na voljo na spletnem mestu Evropske službe za zunanje delovanje.

Evropska komisija:

https://ec.europa.eu/info/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/know-your-rights/equality/non-discrimination_en

O Listini: https://ec.europa.eu/info/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/eu-charter-fundamental-rights_en

https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination_en

Evropska služba za zunanje delovanje (ESZD): https://eeas.europa.eu/topics/human-rights-democracy_en

Agencija Evropske unije za temeljne pravice <http://fra.europa.eu>

Na spletnem mestu Agencije Evropske unije za temeljne pravice so na voljo besedila Listine o temeljnih pravicah in pripadajočih instrumentov. Tam so tudi informacije o raziskavah in anketah, ki jih Agencija izvaja v zvezi s posebnimi temami, vključno z anketami o stanju v zvezi z diskriminacijo v EU, ter rezultati teh raziskav in anket. Tudi **Priročnik o evropski zakonodaji o nediskriminaciji** (izdaja iz leta 2018) o evropski sodni praksi v zvezi z nediskriminacijo je mogoče prenesti s spletnega mesta.

Združeni narodi – Urad visokega komisarja za človekove pravice

www.ohchr.org

Spletno mesto Urada visokega komisarja za človekove pravice (OHCHR) je odložišče instrumentov ZN s področja človekovih pravic. Besedila vseh instrumentov ZN s področja človekovih pravic in informacije o podpisnicah in državah, ki so ratificirale te instrumente, ter o delu povezanih organov za spremljanje in izvajanje pogodb so na voljo na spletnem mestu Urada: www.ohchr.org.

Dokumentiranje dela organov za spremljanje in izvajanje pogodb vključuje nacionalna poročila, „poročila v senci“, ki jih pripravljajo organizacije civilne družbe, zbiranje poročil za posamezne države v okviru sistema ZN ter poročila in rezultate dialogov organov za spremljanje in izvajanje pogodb ZN z državami pogodbenicami in njihova splošna priporočila. Na podoben način ima tudi splošni redni pregled posebno spletno mesto, na katerem je mogoče najti informacije o posameznih državah. Poleg tega obstaja posebna povezava do tematskega uvoda v zvezi z vprašanjem diskriminacije⁵⁷, ki zagotavlja normativno vsebino ter instrumente in informacije o delu Urada visokega komisarja za človekove pravice za zagovarjanje in spodbujanje človekovih pravic.

---

⁵⁷ <http://www.ohchr.org/EN/Issues/Discrimination/Pages/discrimination.aspx>

Organizacija Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo

(UNESCO), www.unesco.org

V ustavi UNESCO je zapisano, da je namen te organizacije prispevati k miru in varnosti s spodbujanjem sodelovanja med narodi prek izobraževanja, znanosti in kulture, in sicer za nadaljnje univerzalno spoštovanje pravičnosti, pravne države ter človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ki pripadajo vsem ljudem na svetu, ne glede na raso, spol, jezik ali vero, na podlagi Ustanovne listine Združenih narodov. Več krovnih ciljev UNESCO je utemeljenih v konvencijah. Kar zadeva nediskriminacijo, Konvencija proti diskriminaciji v izobraževanju prepoveduje vsako razlikovanje, izključevanje, omejevanje ali dajanje prednosti bodisi zaradi rase, barve kože, spola, jezika, vere, političnega ali drugega prepričanja, narodnostnega porekla ali družbenega razreda, ekonomskega stanja ali rojstva, katerih namen ali posledica je izničenje ali omejevanje enake obravnave na področju izobraževanja.

UNESCO ima postopek za obravnavanje pritožb glede domnevnih kršitev človekovih pravic na področjih, ki so v njegovi pristojnosti, tj. na področjih izobraževanja, znanosti in kulture.

Mednarodna organizacija dela (MOD), www.ilo.org

Na spletnem mestu MOD (www.ilo.org) je na voljo odložišče konvencij in protokolov MOD s področja dela, vključno z obsežnim številom konvencij, ki so neposredno ali posredno namenjene prepovedi diskriminacije pri delu. Te vključujejo t. i. bistvene ali temeljne konvencije o delu in zlasti konvenciji MOD o diskriminaciji pri zaposlovanju in poklicih (št. 111) in enakem plačilu (št. 100). Opozoriti je treba tudi na Konvencijo MOD o migracijah za zaposlovanje (št. 97, revidirana), Konvencijo o delavcih migrantih (št. 143, dopolnilne določbe), Konvencijo o delavcih z družinskimi obveznostmi (št. 156), Konvencijo o invalidnih osebah (št. 159), Konvencijo o domorodnih in plemenskih ljudstvih (št. 169) in Konvencijo o delavcih, ki delajo na domu (št. 189). MOD ima posebni oddelek za delovne razmere in enakost, vključno s pododdelkom za spol, enakost in raznolikost. V omenjenem pododdelku se strokovnjaki osredotočajo na vprašanja, povezana z enakimi možnostmi in enakim obravnavanjem vseh žensk in moških, ki so delovno aktivni, ter na odpravo diskriminacije na podlagi spola, rase, etnične pripadnosti, domorodne identitete in invalidnosti. Pododdelek zagotavlja svetovanje o politiki, instrumente, usmerjanje in tehnično pomoč subjektom, tudi v zvezi s spodbujanjem bolj vključujočih delovnih okolij in zagotavljanjem, da politike, programi in institucije upoštevajo vidik spola.⁵⁸ MOD prav tako redno objavlja poročila o trenutnih svetovnih trendih diskriminacije na delovnem mestu in o skladnosti z mednarodnimi standardi dela glede nediskriminacije in enakosti⁵⁹.

---

⁵⁸ Za več informacij obiščite <http://www.ilo.org/global/topics/equality-and-discrimination/lang-en/index.htm>

⁵⁹ Glej npr. poročilo o temeljnih načelih in pravicah na delovnem mestu, ki je bilo pripravljeno za Mednarodno konferenco o delu leta 2017, ki je na voljo na: http://www.ilo.org/ilc/ILCSessions/106/reports/reports-to-the-conference/WCMS_549949/lang-en/index.htm

Regionalni instrumenti

Svet Evrope, www.coe.int

Cilj te regionalne organizacije je doseči večjo enotnost med njenimi članicami, da bi se zavarovali in uresničili ideali in načela njihove skupne dediščine ter spodbujal njihov gospodarski in socialni napredek. Svet Evrope je sprejel več kot 200 pogodb v okviru svojih pooblaščenih področij, tudi Evropsko konvencijo o človekovih pravicah⁶⁰ (1950) in njene protokole, v katerih so navedene pravice iz Splošne deklaracije o človekovih pravicah, ki so na podlagi omenjene konvencije in protokolov tudi pravno zavezujoče. S Konvencijo je bilo ustanovljeno tudi Evropsko sodišče za človekove pravice kot najvišje Evropsko sodišče za človekove pravice. Člen 14 Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic prepoveduje diskriminacijo: Uživanje pravic in svoboščin, določenih s to Konvencijo, je zagotovljeno vsem ljudem brez razlikovanja glede na spol, raso, barvo kože, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, narodnostno ali socialno poreklo, pripadnost narodni manjšini, lastnino, rojstvo ali kakšne druge okoliščine.

Tudi Svet Evrope ima organe za spremljanje in strokovne odbore, povezane s posebnimi temami ali konvencijami. V okviru nediskriminacije bi bilo treba omeniti še naslednje:

- Evropska komisija za boj proti rasizmu in nestrpnosti (ECRI) in njenih 16 splošnih političnih priporočil
- Konvencija o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima (Istanbulska konvencija) in Skupina strokovnjakov za ukrepanje proti nasilju nad ženskami in nasilju v družini (GREVIO)
- Evropska socialna listina
- Evropska listina o regionalnih ali manjšinskih jezikih
- Okvirna konvencija za varstvo narodnih manjšin

---

⁶⁰ Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin.

Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE) www.osce.org

OVSE ima celovit pristop k varnosti, ki zajema politično-vojaške, ekonomske in okoljske ter človeške vidike. Zato obravnava širok spekter varnostnih pomislekov, tudi na področju človekovih pravic, manjšin, vključno z Romi in Sinti, strpnosti in nediskriminacije ter enakosti spolov. **Urad OVSE za demokratične institucije in človekove pravice (ODIHR)** zagotavlja podporo, pomoč in strokovno znanje sodelujočim državam in civilni družbi pri spodbujanju demokracije, pravne države, spoštovanja človekovih pravic ter strpnosti in nediskriminacije. Urad izvaja programe usposabljanja za vladne uradnike in uradnike kazenskega pregona ter nevladne organizacije o tem, kako spoštovati, spodbujati in spremljati človekove pravice. Vseh 57 sodelujočih držav ima enak status, odločitve pa se sprejemajo s konsenzom na politični, vendar ne pravno zavezujoči podlagi.

Afriška komisija za človekove pravice in pravice ljudstev, www.achrp.org

V Afriški listini o človekovih pravicah in pravicah ljudstev, ki jo je leta 1981 sprejela Organizacija afriške enotnosti (Afriška unija), je načelo nediskriminacije določeno v členu 2: Vsak posameznik je upravičen do uživanja pravic in svoboščin, ki jih priznava in zagotavlja ta listina, ne glede na razlike, med drugim na podlagi rase, etnične skupine, barve kože, spola, jezika, vere, političnega ali drugega prepričanja, narodnostnega in socialnega porekla, premoženja, rojstva ali drugih okoliščin.

Na podlagi Listine je bila ustanovljena tudi Afriška komisija za človekove pravice in pravice ljudstev. Mandat te komisije je dopolnjen z Afriškim sodiščem za človekove pravice in pravice ljudstev, ki je bilo ustanovljeno leta 1998.

Komisija je prav tako vzpostavila mesta posebnih poročevalcev ter ustanovila delovne skupine in odbore, ki zastopajo pogosto diskriminirane skupine, kot so

- starejši in osebe z invalidnostjo;
- ženske;
- osebe, ki živijo z virusom HIV, ter osebe, za katere obstaja tveganje, da se s tem virusom okužijo, osebe, ki so dojemljive za okužbo, in osebe, ki jih je ta virus prizadel;
- begunci, prosilci za azil, migranti in notranje razseljene osebe;
- zagovorniki človekovih pravic;
- domorodna ljudstva/skupnosti v Afriki.

Medameriška komisija za človekove pravice (IACHR), www.oas.org/en/iachr/

Medameriška komisija za človekove pravice je glavni in avtonomni organ Organizacije ameriških držav, katerega naloga je spodbujati in varovati človekove pravice na ameriški polobli. Sestavlja ga sedem neodvisnih članov, ki delujejo v svojem imenu. Komisija, ki jo je Organizacija ameriških držav ustanovila leta 1959, ima sedež v Washingtonu, D.C. Skupaj z Medameriškim sodiščem za človekove pravice, ustanovljenim leta 1979, je ta komisija ena od institucij v medameriškem sistemu za varstvo človekovih pravic.

Načelo nediskriminacije je zapisano v Ameriški konvenciji o človekovih pravicah: Države pogodbenice te konvencije se zavezujejo, da bodo spoštovale pravice in svoboščine, priznane v tej konvenciji, in vsem osebam, ki so pod njihovo jurisdikcijo, zagotavljale svobodno in celovito uveljavljanje teh pravic in svoboščin, ne glede na raso, barvo kože, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, narodnostno ali socialno poreklo, ekonomski status, rojstvo ali druge socialne okoliščine.

Razlogi za diskriminacijo so bili nadalje opredeljeni leta 2013 s sprejetjem Konvencije proti vsem oblikam diskriminacije in nestrpnosti ter Konvencije proti rasizmu, rasni diskriminaciji in povezanim oblikam nestrpnosti.

Konvencija proti rasizmu, rasni diskriminaciji in povezanim oblikam nestrpnosti se nanaša na raso, barvo kože, sorodstvo ali narodnostno ali etnično poreklo, Konvencija proti vsem oblikam diskriminacije in nestrpnosti pa zajema diskriminacijo na podlagi državljanstva, starosti, spola, spolne usmerjenosti, spolne identitete in izražanja, jezika, vere, kulturne identitete, političnih ali drugih prepričanj, socialnega porekla, socialno-ekonomskega položaja, stopnje izobrazbe, statusa migranta, begunca, osebe, ki se vrne v domovino, osebe brez državljanstva ali notranje razseljene osebe, invalidnosti, genskih značilnosti, duševnega ali telesnega zdravstvenega stanja, vključno z infekcijskimi in nalezljivimi stanji ter izčrpavajočimi psihičnimi stanji ali katerih koli drugih okoliščin.

Načelo nediskriminacije je nadalje navedeno v drugih konvencijah in deklaracijah, namenjenih posebnim skupinam:

- Konvencija o preprečevanju, kaznovanju in izkoreninjenju nasilja nad ženskami
- Konvencija o odpravi vseh oblik diskriminacije oseb z invalidnostjo
- Konvencija o zaščiti človekovih pravic starejših
- Ameriška deklaracija o pravicah avtohtonih ljudstev.

Drugi regionalni instrumenti

Liga arabskih držav (LAS), www.lasportal.org⁶¹

Arabska listina o človekovih pravicah, sprejeta leta 2004, v svojem členu 3.1 določa: Vsaka država pogodbenica te listine se zavezuje, da bo vsem posameznikom, ki so pod njeno jurisdikcijo, zagotavljala uživanje pravic in svoboščin, ki so določene v tej listini, ne glede na raso, barvo kože, spol, jezik, versko prepričanje, mnenje, miselnost, narodnostno ali socialno poreklo, premoženje, rojstvo in telesno ali duševno bolezen.

Opozoriti je treba, da Arabska listina o človekovih pravicah po mnenju nekaterih, tudi nekdanje visoke komisarke za človekove pravice Louise Arbour, ni popolnoma skladna z mednarodnimi standardi človekovih pravic, zlasti kar zadeva pravice otrok in žensk ter izenačevanje sionizma z rasizmom.

---

⁶¹ Velik del vsebine tega spletnega mesta je le v arabščini.

Liga arabskih držav je ustanovila **stalni arabski odbor za človekove pravice**. Odbor, ki nima mehanizmov za spremljanje ali pritožbe, je odgovoren za

- določitev pravil sodelovanja med državami članicami na področju človekovih pravic;
- oblikovanje arabskih stališč o vprašanih človekovih pravic na regionalni in mednarodni ravni;
- oblikovanje pogodb s področja človekovih pravic, ki se predložijo Svetu ministrov Arabske lige za zunanje zadeve v sprejetje;
- preučevanje arabskih sporazumov v zvezi s človekovimi pravicami, da nato odbor poda mnenje o njihovi skladnosti z načeli in standardi človekovih pravic;
- spodbujanje izvajanja pogodb in priporočil v zvezi s človekovimi pravicami;
- zagotavljanje priporočil o vseh vprašanih v zvezi s človekovimi pravicami, ki jih na Stalni odbor naslovijo Svet ali generalni sekretariat Lige arabskih držav ali katera od držav članic;
- spodbujanje sodelovanja na področju izobraževanja o človekovih pravicah.

ASEAN,⁶² www.humanrightsinasean.info

V splošnem načelu št. 2 **Deklaracije Združenja ASEAN o človekovih pravicah**, sprejete leta 2012, je navedeno, da je vsaka oseba upravičena do pravic in svoboščin iz Deklaracije, ne glede na razlike, med drugim na podlagi rase, spola, starosti, jezika, vere, političnega ali drugega prepričanja, narodnostnega ali socialnega porekla, ekonomskega statusa, rojstva, oviranosti ali drugih okoliščin.

Medvladna komisija združenja ASEAN za človekove pravice (AICHR) je regionalna institucija združenja ASEAN za človekove pravice, ustanovljena leta 2009.

---

⁶² Združenje držav jugovzhodne Azije (ASEAN).

Naloge te medvladne komisije so:

- razvoj strategij za spodbujanje in varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin,
- oblikovanje deklaracije združenja ASEAN o človekovih pravicah,
- povečati ozaveščenost javnosti o človekovih pravicah prek izobraževanja, raziskav in razširjanja informacij,
- krepitev zmogljivosti za učinkovito izvajanje mednarodnih pogodbenih obveznosti držav članic ASEAN s področja človekovih pravic in instrumentov za človekove pravice združenja ASEAN,
- spodbujanje držav članic ASEAN k ratifikaciji mednarodnih instrumentov s področja človekovih pravic,
- zagotavljanje svetovalnih storitev in tehnične pomoči združenju ASEAN, na njegovo zahtevo, glede vprašanj človekovih pravic,
- vodenje dialoga in posvetovanj z drugimi organi in subjekti združenja ASEAN, povezanih s tem združenjem, tudi z organizacijami civilne družbe in drugimi zainteresiranimi stranmi,
- pridobivanje informacij od držav članic združenja ASEAN o spodbujanju in varovanju človekovih pravic,
- razvijanje skupnih pristopov in stališč o vprašanih človekovih pravic v interesu ASEAN,
- pripravljane tematskih študij s področja človekovih pravic,
- opravljanje drugih nalog, ki so ji dodeljene na podlagi srečanja zunanjih ministrov ASEAN.

Mandat medvladne komisije ASEAN za človekove pravice (AICHR) ne predvideva mehanizma za spremljanje ali pritožbe, vendar se je v zadnjih letih razvila praksa, ki AICHR omogoča prejemanje komunikacij in pritožb. Ker razprave o pritožbah potekajo na zasedanjih za zaprtimi vrati, ni mogoče potrditi, o katerih primerih, če sploh, so razpravljali v AICHR. AICHR še ni sprejela nobenih javnih ukrepov za odziv na razmere ali pritožbe na področju človekovih pravic.